

Posamezna

Naročnina listu. Celotno leto 60 din., pol leta 30 din., četrt leta 16 din. Izven Jugoslavije: Celotno leto 120 din. Inserirati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Telefon interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru. Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezapriete reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

99. stev.

Maribor, dne 3. septembra 1944

Letnik XV

Izgubljena Reka.

Rapalska pogodba je točno in jasno določala, da se ustanovi svobodna in neodvisna reška država in obe pogodbeni stranki sta se obvezali, spoštovati neskrupulenznost te državne suverene tvorbe na vse večne čase. Ljudstvo reškega ozemlja je začelo graditi svojo državo. Izvolilo si je zakonodajno zbornico, zasnovalo je prve osnove samostojne uprave. Toda lepega dne so tuji državljani, Italijani, strmoglavili suvereno ljudsko zastopstvo in so se polastili vlade v reški državi. Ena izmed pogodbenih strank, Italija, je naenkrat imela državno oblast Reke v rokah. Formalno se je mogla Italija še izgovarjati, da se nje ne tiče akcija, ki jo je izvedla skupina zasebnikov. Stvarno pa je ugotovljeno, da so tisti pustolovci, ki so upostojali cvetoče gospodarstvo reške države in uvedli kruto samosilje nad grūdorodnim reškim prebivalstvom, imeli skrivnega podpornika v rimskih vladah. Tako je bila prvič globoko ranjena suverenost reške države.

Proti temu tedanja beograjska radikalno-demokratska vlada ni prav ničesar storila, kakor da ne bi niti opazila kršitev pogodbe. Nikjer ni zahtevala, da se uveljavi temeljno načelo rapalske pogodbe ter Reki vrne suvereniteta in tudi zakonitim predstavnikom Reke ni v nobenem oziru pomagala.

Razumljivo, da je Italija potem šla še dalje. Predlagala je, da naj paritetna italijansko-jugoslovanska komisija začasno prevzame upravo Reke, dokler se ne najde definitivna rešitev. Tako Italija pridobi zopet časa, da pripravi pot, kako bi stopnjema dosegla inkorporacijo Reke, kadar se ji bo zdel čas za to primeren. Ta rešitev je na las podobna oni, ki se je bila doslegla med Avstrijo in Prusi glede skupne uprave Schleswig-Holsteina, koje končni efekt je bil ta, da je Prusija provocirala konflikt, ki je končal s porazom Avstrije.

Začasna skupna uprava na Reko pa je za nas tembolj usodna, ker sta se temu ozemlju priključila tu di kot gospodarska carinska enota z Reko Baroš in Delta. Tako bo skupna uprava tvorila prejudic za italijansko tezo, da se Baroš ne more od Reke ločiti, s čemer pade sama po sebi zahteva po popolni suverenitete naše države nad to luko. Da je gospod Pašić premišljeno žrtvoval ta kraj, ki ga rapalska pogodba po svojih adneksih pripoznava nam, se razvidi jasno iz tega, da je privolil v to, da Jugoslavija ne bo na svojem upravnem teritoriju paritetne komisije vzdrževala svojega vojaškega oddelka; da se torej odreče pravici, katero ji rapalska pogodba glede na mesto Reko izrecno priznava.

Mussolini je Jugoslavijo postavil enostavno pred odločitev: ali privoli v skupno upravo, ali pa prelom vseh pogajanj — in Italija anektira Reko. Italijanski listi naglašajo, da Italija ne dopušča nobene diskusije v svojem projektu in da odbija vsak jugoslovanski pro tipredlog. Nadalje listi tudi trdijo, da je Mussolinijeva politika odobrena od vseh zaveznikov, vlad in posebej še od francoske ter da je Poincaré izrečno odbil direktno ali indirektno podpirati jugoslovanske zahteve in stališče. Že pred dobrim tednom so napovedali nekateri italijanski listi, da bo s prvim septembrom likvidirano reško vprašanje — s sporazumom ali pa s prelomom.

Za te čase je posebno značilno, da se je duševni vodja beograjske vlade Nikola Pašić po svoji stari navadi zopet odstranil. Najprej so pisali, da je v Parizu mnogo za nas ugodnega rešil in dosegel, sedaj je pa jasno, da ga je francoska vlada k večjemu malo ohrabrila v centralistični politiki in da drugega, za državo koristnega ni prav ničesar dosegel in da ga zlasti proti Italiji Francozi nočejo in tudi ne morejo podpirati in sicer tudi ne radi tega, ker sama beograjska vlada dostej ni hotela ali pa ni znala poslužiti se pravic, ki jih daje rapalska pogodba. Predsednik vlade gospod Pašić dobro ve, da bo dejansko uničenje reške države silno razburilo slovensko in Hrvatsko ljudstvo, zato se je umaknil, odgovornost za izgubo Reke bo pa že znal odložiti na druga ramena.

Zagrebski «Jutarnji list» prinaša dopis iz Zadra, v katerem trdi dopisnik po izjavah nekega italijanskega senatorja, da so si Italijani izsilili ali pridobili popustljivost srbskih delegatov glede Reke z grožnjo, da bodo Italijani drugače sprožili vprašanje — neodvisne Črne gore, katero Italijani še nikdar niso pustili pasti.

Vse, kar se že tako dolgo plete okrog Reke nam razkriva težke politične napake sedanje vlade in ob reški tragediji se moramo tudi zavedati, da Jugoslavija tako dolgo ne bo vodila jasne in uspešne zunanje politike, dokler tudi Slovenci in Hrvati ne pridejo do polne veljave v skupni državi.

Politični položaj.

Reka. Včeraj so zopet razglasili po listih, da je sporazum dosežen, a da je tajen in da bo še le v 14 dneh predložen naši vladi in potem enkrat razglašen. Pomočnik zunanjega ministra Panta Gavrilović v Beogradu pa sam pravi, da pogajanja najbrž še trajajo ker si ne more misliti, kakega sporazuma brez obestila vlade. — Zagrebska poštna direkcija, je pa razglasila, da se na pisma ne sme več pisati «Reka», ampak samo «Fiume» in to je tudi ilustracija «tajnega sporazuma».

Sestanki parlamentarnih odborov. Po vesteh beograjskega časopisja bi se imel danes sestati finančni odbor, da razpravlja o budžetu in o zakonu o taksah. Na 12. septembra se sestane zakonodajni odbor, a po prvi seji skupščine se bo sestel imunitetni odbor, da razpravlja o več slučajih izročenja narodnih poslancev sodišču, ker radikalna vlada meni izročiti še nekatere Radičeve poslance sodišču.

Zadnje sredstvo radikalov se je menda pokazalo pri agitaciji za občinske volitve v Črnigori. Izdal ga je neki radikalski poslanec, ko je rekel, da ne bo poprej v naši državi državnega jedinstva, dokler ne bodo vsi ljudje vstopili v radikalno stranko. To je res najbolj enostavno sredstvo, ki bi sigurno odločilno delovalo, da so vsi ljudje tako pametni, kakor je ta črnogorski radikali. Tudi drugih radikalskih metod so se posluževali. Tako so grozili Cetinčanom, ki so bolj demokratsko navdahnjeni, da bodo premestili županijsko oblast v mesto, kjer vlada bolj radikalski duh, ki bo bolj prijetno dražil nos velikega župana. S to grožnjo so oplašili nekaj meščanov, da so glasovali za radikale. Vendar so dobili demokrati v Cetinju večino, pa se zato nekatera radikalna mesta v resnici potegujejo za to, da bi vlada kaznovala Cetinje s tem, da mu odvzame nimbus glavnega mesta Črnogore.

Po svetu.

Italijansko-grški spor. Po umoru italijanskih članov komisije za razmejitve med Grčijo in Albanijo je italijanska vlada naročila svojemu poslaniku v Atenah naj izroči grški vladi pismeno noto sledečih italijanskih zahtev: 1. Najvišji grški državni dostojanstvenik se mora opravičiti pri vladi v Rimu. 2. Vsi člani grške vlade se morajo udeležiti sv. maše zadušnice v katoliški cerkvi v Atenah. 3. V Pireju zbrano celokupno grško vojno brodogradilno moro izkazati čast italijanski zastavi v navzočnosti v Pirej poslanega italijanskega brodograditelja. 4. Grška vlada mora glede umora uvesti najstrožjo preiskavo in jo končati tekom pet dni. Preiskave se bo udeležil tudi italijanski vojni ataše. Za njegovo varnost jamči grška vlada. 5. Krivci se kaznujejo s smrtjo. 6. Grška vlada mora v roku petih dni plačati odškodnino od 50 milijonov lir. — Italija smatra Grčijo moralno in materijelno odgovorno za zločin, ker je grška vlada trpela hujskanje po grških listih proti Italiji in proti italijanski vojni misli. — Grški listi so začeli naenkrat vso krivdo zavračati na Albance, Albanci so pa to s protesti in dokazi to zopet vračali Grkom. — Italijani so zagrozili z zasedbo nekaterih grških otokov in v prvi vrsti Krfa, če Grčija ne da zahtevanega zadoščenja. Pred Pirejem je bila že demonstracija italijanske flote. — Italija se čvrsto drži svojih zahtev in groženj, Grčija se pa obrača na vse strani za posredovanje in značilno je, da so se v Beogradu razkoračili, češ, da je potrebno za nas biti na strani Grške in da bi se ta konflikt dal izkoristiti (1) v vprašanju Reke.

Vojna nevarnost. Grčija ni ugodila italijanskim zahtevam in Italijani so izpolnili svoje grožnje. Zasedli so Krfo ob bombardiranju nekaterih grških vojaških postojank, ki so se umaknile, ter zapustile 15 mrtvih in porušene zgradbe. Uprava otoka Krfa je sedaj v italijanskih rokah, pred otokom pa močna italijanska flotila. Grčija se je obrnila na Društvo narodov, ki je sedaj v veliki izkušnji glede svojega internacionalnega prestiža in praktičnosti. — Anglija s skrbjo gleda na italijansko-grški konflikt in največ ji je do tega, da malo antanto in Turčijo odvrne od nepremišljenih korakov, ki bi ves Balkan vrgli v vojno. Anglija se je trdno odločila, da ne pripusti nobene akcije, ki bi porušila ravnotežje v Sredozemskem morju. — Rumunija je za sedaj naglasila nevtralnost, naša vlada, ki jo pridno obiskujejo italijanski in grški poslaniki, pa svojega stališča še ni formulirala, obljublja in zatrjuje pa samo korake v pomirjevalnem smislu.

Akcija bolgarskih zemljoradnikov. Po vesteh, ki prihajajo iz Bolgarije, se je začelo živahno gibanje med tamošnjimi zemljoradniki. Umor Rajka Daskalova je zelo ogorčil kmete. Ni izključeno, da bo zopet prišlo do

krvavih izgrediv, čim bodo kmetje z delom na polju gotovi. Vendar bo kmetom zelo težko sedanje razmere spremeniti, ker nimajo pravih voditeljev, ki so neobhodno potrebni za tako velikopotezno akcijo. Poleg tega pa sedanja vlada razpolaga z zelo vdano armado ter s četami makedonstvujuščih, ki bodo z orožjem zatrli vsak poskus restavracije.

Šolstvo za narodnostne manjšine na Madžarskem. Vlada v Budimpešti je izdala naredbo glede manjšinskih šol. Določene so tri vrste šol: 1. Šole, na katerih je učni jezik dotične narodne manjšine, vendar pa se madžarščina poučuje kot obvezni predmet. 2. Šole, na katerih se deloma poučuje v madžarščini, deloma v jeziku narodnostne manjšine. 3. Šole, na katerih je učni jezik madžarščina, jezik narodne manjšine pa obvezen predmet. Verski pouk se povsod vrši v materem jeziku.

O obisku Beneša v Rimu se je dosti pisalo, naši listi pa so vedeli povedati, da bo za nas posredoval glede Reke, italijanski pa o tem nič ne vedo, pač pa razglašajo, da ima obisk češkega ministra in diplomata edini namen tesnejših gospodarskih stikov med Češko in Italijo in odnošajev napram Ogrski.

Denar, ki se prodaja po kilogramu. To niso zlati ali kovani drobiši, ampak bankovci. Seveda je to mogoče samo v Nemčiji. Kajti prodaja bankovcev po teži prinese mnogo več dobička, kakor pa ga prinese njihova uporaba kot denar. Na en kilogram gre 2000 bankovcev po 1 marko, 1500 bankovcev po 2 marki, ali 1000 bankovcev po deset mark. Kilogram teh bankovcev reprezentira torej nominalno vrednost 10.000 mark. Toda kilogram slabega papirja pa stane danes v Berlinu 12.000 mark. Vsakdo torej napravi dobro kupčijo, ki prodaja denar, kakor drug papir po teži.

Položaj na Irskem. Po zadnjih volitvah se je položaj vlade silno utrdil. Sedaj so izšli že natančni podatki o volitvah. Vladina stranka je dobila 27 mandatov, republikanci 9, nezavisni 7, labouristi 4, agrarci 4. Delavska in kmetijska stranka sta doživeli občuten poraz. Vladini kandidati so dosegli v vseh okrajih, kjer so izvoljeni, skoro vse glasove. Celotno v Corcu, ki je do nedavnega časa veljal za najbolj republikansko gnezdo, je dobil nosilec vladne liste, poštni direktor Walsh, trikrat toliko glasov, nego republikanci, ki so kandidirali v tem mestu sestro bivšega župana v Corcu, Mac Swineya. De Valera je izvoljen v grofiji Clark s 17 glasovi nad svojim vladnim protikandidatom. Ker se nahaja De Valera še v zaporu, ga bo morala vlada izpustiti, ker je postal z izvolitvijo za poslanca imun. De Valera misli sedaj legalnim potom v parlamentu nastaviti boj za dosego svojega cilja — popolnoma neodvisne republike Irske — toda proti vladni večini bo ta boj zelo težek, ker ne simpatizira z republikanci nobena druga stranka. Ker so se z volitvami razmere umirile, je irska vlada odposlala tudi svojo delegacijo na zasedanje Zveze narodov v Zenevo. Delegacijo vodi predsednik irske vlade, Cosgrave.

Patrijarh Tihon, katerega je ruska sovjetska vlada izpustila iz zapora, vrši službo božjo ob vsaki bolj svečani priliki in tudi propoveduje. On podčrtuje misel, da mora cerkev biti popolnoma apolitična. Cerkev, v kateri služi, je baje vedno polna. Patrijarh ne priznava razkolne «žive cerkve», pa tudi ne monarhistične ruske cerkve v inozemstvu. Kakšno stališče zavzema patrijarh napram sovjetski vladi in narobe vlada napram njemu, se ne da točno ugotoviti. Eni pravijo, da hoče vlada potom patrijarha pridobiti za se verno ljudstvo, drugi ugibajo zopet drugače. Trdi se celo, da patrijarh namerava z dovoljenjem sovjetske vlade jesen sklicati cerkveni zbor, da obsodi razkolne cerkve in uredi cerkveno življenje v smislu sovjetske oblasti.

Beleške.

Južna Srbija in Slovenija. Neki beograjski radikalski list kara «Narodno banko», ker je od 150 milijonov dinarjev, določenih za izvozno trgovino cele države, dala južni Srbiji samo 600.000 dinarjev. List na dolgo in široko hvali južno Srbijo, konča pa takole: Ljubljana ne velja in ne bo nikdar veljala štirikrat toliko kot južna Srbija, dobila je pa lani 132 milijonov kredita, južna Srbija pa samo 32 milijonov. Zagrebski «Obzor» pravi k temu: Da so to južno Srbijo primerjali s čim drugim, a ne ravno z Ljubljano, bi se ne čudili. A ko listi z neštetimi lamentacijami obsipajo vlado in druge merodajne, naj se bolj brigajo za južno Srbijo, ki propada, pa res ne vemo, kaj je zakrivila Slovenija, da jo gredo primerjati z južno Srbijo. Najbrž bo pač samo to, ker je prečanska in kulturna dežela, a vse prečanske dežele ne veljajo onim v Beogradu niti toliko, kolikor velja zadnje njihovo selo — kadar je treba denar dati, če se pa prejema, je pa seveda drugače.

Kako dobiti skupaj 50 milijonov dinarjev, to je danes za vlado silno velik problem. Sicer se je v nekaterih

slučajih dobil silno hitro denar za nakup kake nepotrebne stvari, kakor je n. pr. hotel «Moskva» v Beogradu, ki ga je vlada kupila za 25 milijonov, pa ga sedaj daje v najem, toda teh 50 milijonov, ki so tako krvavo potrebni, pa vlada ne more dobiti skupaj. To pa menda radi tega, ker je vsem članom jasno, da ne bo pri teh milijonih ničesar odpadlo za njihov žep. Naša država je že davno poslala na popravilo lokomotive in vagone na Madžarsko in Čehoslovaško. Ti vagoni in lokomotive so sedaj popravljene in čakajo, kedaj jih prevzame naša država. Toda tvornice, ki so popravo izvršile, so pa toliko pametne, da ne zaupajo beograjskim obljubam, ampak hočejo imeti denar za popravo naprej, potem še le bodo dali nam popravljene vagone. Minister saobračaja se je pač zašpekuliral, ko je mislil, da bo dobil te vagone v državo, ne da bi jih plačal, sedaj pa išče 50 milijonov, ki so za izplačilo potrebni. Ravno sedaj, ko se je približal čas izvoza, bi krvavo potrebovali vozni park, da bomo lahko zadostili vsem zahtevam izvozne trgovine, vlada pa ni storila za to ničesar drugega, kakor da je sklicala konferenco prometnih šefov iz cele dmržave, ki so izjavili, da je samo potrebno postaviti v promet popravljene vagone in lokomotive, ki čakajo v tvornicah na Madžarskem in drugod. 50 milijonov dinarjev pa bo vlada iskala tako dolgo, da bo polovica žita, ki ga hočemo izvoziti, segnila v razbitih vagonih.

Blažena redukcija. «Obzor» poroča: Vlada že izvaja redukcijo in sicer v enih pokrajinah krepkeje, v drugih pa manj. Glede redukcije seve, ni nikdo zadovoljen. Finančno ministrstvo noče reduciranim izplačati niti odpravnine, niti pokojnine in se vedno izgovarja, da bo o tem vprašanju še odločil sam finančni minister. Z reduciranjem postopa vlada na brzo roko, a čaka in čaka, da izplača reduciranim to, kar jim dolguje. Oni uradniki, ki so bili reducirani med prvimi, morajo še le sedaj odgovoriti na vprašanje: Ali so še kaj dolžni državi? V slučaju, da ima kateri kak državni dolg, mu bodo najprej odtegnili svoto in potem še le bo prejel penzijo.

PODRZAVLJENJE JUŽNE ŽELEZNICE.

S 1. tem mescem je podržavljena juž. železnica in prometni minister je izjavil, da se je to izvršilo po sklepu ministrskega sveta od 3. in potem še od 20. avgusta iz sledečih vzrokov, ki jih minister navaja doslovno:

1. Stavka na južni železnici. Ta stavka bi se lahko razširila tudi na mnoge proge državne železnice. Po dobljenih informacijah od policijskih in vojaških organov so imeli pri štrajku vmes prste elementi, ki so proti sedanjemu stanju. Namen stavke je bil poleg protesta, da se preizkusi organizatorična moč ne samo železničarjev, nego tudi drugih strok. Ugotovljeno je, da se zadnji čas pri gotovem osobju južne železnice opaža razpoloženje za štrajk.

2. Gospodarski razlogi, ki narekujejo prevzem južne železnice. Letošnja letina je izredno bogata. Izvoz pridelkov iz naše države bo izredno velik. Treba bo velikanskega števila vagonov in osobja. Najbolj bodo pri tem prizadete proge južne železnice. Vsak štrajk ali pasivna resistenca bi povzročila ogromno škodo. Zato pa vlada ne bi mogla prevzeti odgovornosti.

3. Edinstvenost notranjega prometa. Južna železnica je po zemljepisni legi prišla v omrežje državnih železnic in prekinja našo kontinuiteto. Otežkočena je direktna odprava in manipulativna služba, ki zahteva mnogo osobja. Zato je bilo v interesu edinstvenega prometa in racionalne uprave, da se južna železnica prevzame v državne roke.

4. Pravo do eksploatacije južne železnice po rimskem sporazumu. Rimski sporazum daje pravo, da na dogovorjeni dan po ratifikaciji sporazuma prevzamemo eksploatacijo južne železnice na ozemlju naše države. Dogovorjeno je bilo, da naša država prevzame južno železnico najkasneje do 1. oktobra 1923. Vlada je pa smatrala za potrebno, da prevzame južno železnico, dokler je njeno osobje še militarizirano. Vlada je v smislu rimskega sporazuma deponirala ratifikacijo — kar je storila tudi italijanska vlada — in izjavila, da prevzame določene finančne obveznosti. Pripominjam, da je italijanska vlada že takoj po svetovni vojski prevzela južno železnico na svojem ozemlju.

5. Odkupna cena. Po rimskem sporazumu je določena cena, po kateri imajo zainteresirane države odkupno pravo do eksploatacije južne železnice, dokler ne poteče koncesija (1968). Ta odkupna cena znaša za našo državo: za prevzem eksploatacije železniških prog in celokupnega inventarja od 1. januarja t. l. do preteka koncesije letno 5.800.000 zlatih francoskih frankov.

Ta izjava je zelo značilna za vlado zlasti glede prve in druge točke. Kako se more minister še čuditi, da je med železničarji gibanje ali razpoloženje za štrajk? — Takega razpoloženja je dovolj tudi pri drugih stanovih, tako na primer pri profesorjih, sodnikih itd. in kako naj bi ne bilo pri železničarjih, ki omedlevajo vsled lakote v službi.

Nadalje ne smemo pozabiti, da je vlada brez narodne skupščine ratificirala rimsko pogodbo od 29. marca 1923 in da je to protustavno. Vlade in posebej še prometni minister se ne zaveda, da je državna administracija železnic zelo slaba in da je reorganizacija silno težko delo.

Minister je izdal tudi oklic na osobje dosedanje južne železnice ter zagotavlja vse dosedanje pravice kakor tudi nove državne osobja, kar pa osobje bivše južne železnice ne sme zapeljati, da bi nehalo budno motriti vse, kar se bo godilo.

Vse funkcije obratnega ravnanja prevzame «Državna uprava južne železnice», z dosedanjim pomočnikom generalnega direktorja ministrstva prometa

Evgena Deroko na čelu. V tej državni upravi bo tudi bivši pokrajinski namestnik Ivan Hribar in več strokovnjakov iz Beograda in Zagreba.

Dnevne novice.

Pri Sv. Križu pri Ljutomeru je bil včerajšnje nedeljo shod Slovenske ljudske stranke, ki se je prav dobro obnesel. Zbralo se je jako veliko občinstva, ki je z velikim zanimanjem sledilo izvajanjem poslanca dr. Hohnjeca. Poslanec je tolmačil poslušalcem politični položaj v naši državi, ki je nastal vsled nesprajljivosti srbskih centralistov, razpravljal o nalogah in borbah revizionističnega bloka, o situaciji, ki je nastala vsled Radičevega potovanja v inozemstvo, ter o praznih kombinacijah, ki so jih te dni gotovi časniki spravili v svet. Dr. Hohnjec je zavrnil laži, ki jih naši nasprotniki širijo o naši stranki, ter je v to svrhu pokazal ostro in težko borbo naših poslancev zoper poedine od radikalne vlade predložene in od radikalov in njihovih zaveznikov, Turkov in Nemcev, sprejete zakone. Končno je izjavil, da bo naša stranka vztrajala v borbi za istinito avtonomijo slovenskega naroda. Župan Stuhec, ki je predsedoval, je predložil resolucijo, v kateri se je poslanec Jugoslovanskega kluba izreklo popolno zaupanje in priznanje za dosedanje delo. Resolucija je bila enoglasno sprejeta. Zborovalci so na to v posebni resoluciji protestirali zoper ukinjenje jesenskih počitnic na deželi ter zahtevali, da se morajo te počitnice zopet upeljati.

Shod SLS v Št. Ilju v Slov. gor. se je dne 2. septembra zelo dobro obnesel. Predsedoval je gospod Franjo Thaler. Govorila sta tajnik SLS Krajnc in poslanec Žebot. Jugoslovanskemu klubu se je izreklo popolno zaupanje.

Borba za kruh. Štrajk rudarjev v Trbovljah ter štrajk železničarjev v mariborskih delavnicah ni nič drugega, nego upravičena borba za kruh. Sila je pri teh ubogih trpinah priklopela do vrhunca. Ne privatne bogate družbe, ne vlada noče pomagati. Poslanec Žebot je na shodu v Št. Ilju dne 2. t. m. pozval ljudstvo na deželi, naj stopi s svojim sreem, s svojimi simpatijami na stran onih, ki se bore za borni svoj kruh. Vse ljudstvo mora danes skupno z našimi poslanci pomagati izvojevati težko borbo za zmago pravice. Tudi mi pozivamo vse našince, da stojijo na strani ubogega delavca.

Joško Rajh, liberalec in samostojnež, je po milosti demokratov postal gerent okrajnega zastopa Ljutomerskega. Kako on pojmuje nalogo načelnika, ki mora biti objektivni in pravičen napram vsem strankam in vsem krajem v celem okraju, spričujejo obilne pritožbe zoper njegovo poslovanje. Naj si samostojni kapetan Ljutomerskega okraja ogleda občinsko cesto, ki vodi iz Križevca do Veržaja in katero zelo rabijo vozniki iz Prekmurja. Cesta je v takem stanju, da se jo bo kmalu moglo vzporediti s pravimi balkanskimi cestami. — Pristojni činitelji so se že večkrat obrnili na gospoda Rajha, da bi dal material, ki je bil na razpolago, navoziti tudi na cesto in tako zamašiti največje jame. — Rajh pa si je rajši zamašil ušesa ter navažan je dirigiral na ceste, ki peljejo v Moto in njeno okolico. Taka je samostojna pravičnost in skrb za ljudstvo in njegove potrebe.

Dinamitni napad na električno centralo v Trbovljah. V četrtek okrog 1 ure zjutraj je nastala v električni centrali v Trbovljah silna detonacija. Eksplozirala je na dosedaj še nepojasnen način dinamitna patrona ali bomba, ki je bila skrita pod kotlom. Popokale so šipe, streha je poškodovana, paznika, ki je ravno stroje kontroliral, je pa vrгло ob tla. Dobil je lažje poškodbe. V poslopju je poškodovan le kotel, a ne tako močno, da bi se moral ustaviti obrat. Uvedena preiskava je do gnala, da je v Zagorju pri apnenici Birolli zmanjkalo 20 kg dinamita. V sumničenju, da so napad povzročili rudarji, je bilo 30 delavcev aretiranih. Zveza rudarskih delavcev je dala izjavo, ki pravi med drugim: «Podpisana organizacija izjavlja, da obsoja vsak individualistični anarhistični akt, tako tudi ta napad. Električna centrala v Trbovljah je zastražena po orožnikih in je v centrali zaposlenih nad 20 delavcev. Zato je izključeno, da bi dinamitni napad mogli izvršiti stavkujoči delavci, ne da bi bili opaženi. Zahtevamo, da se slučaj takoj preišče in rezultat preiskave objavi, da se ne bo rudarje po krivici smatralo za atentatorje, kot se jih je lani po krivici smatralo za tatove dinamita. Pred vsem pa zahtevamo, da se dožene, je-li mogoče nezaposlenim in nepoklicanim priti v električno in izvršiti atentat.» — Kako daleč je že preiskava, nam ni znano, potrebno je pa na vsak način, da preiskovalna oblast ne pozabi na mnoge slučaje v zgodovini razrednih bojev, da so se atentati nalašč inscenirali v svrhu odvratitve ugodnega javnega mnenja od delavske strani na stran podjetnikov.

Rudarski štrajk traja že šest tednov in je v teku zadnjih 40 let druga najdaljša stavka. Družba jo hoče streti na vsak način in pomaga ji tudi vlada, ki je sedaj napad na električno centralo porabila, da odkrito stopi na stran družbe ter udari po rudarjih še preden preiskava dožene, kdo bi mogel sploh podtakniti in užgati dinamit. — Družba je najela večje število delavcev iz Hrvatske, ki pa sedaj pripovedujejo, da so prišli na podlagi brzojav, ki so velele, da je štrajk že končan in da tudi domače delavstvo dela. Mnogo Hrvatov se je vrnilo domov, drugi pa družbi niso posebno koristni, ker niso vajeni dela in ker so rovi v zelo slabem stanju. Hrvati in stavkokazi delajo povsod samo na dnevnih kopih.

K carinarski tihotapski aferi, katere glavni krivec carinik Grünwald sedi v celjskem zaporu, prinašajo zagrebške «Novosti» zelo zanimive podrobnosti. Vtihotapljeni zavoji saharina in cigaretnega papirja so se slučajno našli v Zagrebu. Komisar železniške policije Tkalcčević je iskal po svoji stari navadi komunistično in drugo prevratno literaturo in ko je pri prenašanju istega blaga nekemu nosaču padel zavoja na tla, se je komisar tudi vrgel nanj in našel je mesto komunističnih knjig — saharin. Da najdejo lastnika, so se odločili za zvijačo. Najdene zavoje so razglasili med onimi pošiljatkami, ki so redno došle in se sedaj iščejo lastniki. To se je posrečilo in neki jud iz Banjaluke se je res prijavil. Da bi zvedel za sokrivce, se je komisar tega človeka držal ter mu govoril, da bo že on izposloval izročitev stvari, če mu da kako nagrado, ker je ubog državni uradnik. Jud je šel na lim, poklical je še svojega kompanjona in potem so vsi trije po zagrebških gostilnah in kavarnah pohajali ter se posvetovali o izdaji zavojev in podkupnini. Juda sta bila popolnoma uverjena, da je komisar res kak carinski uradnik, ki hoče tako pod roko izdati došle pakete. Ko je komisar v neki gostilni iz svojih gostiteljev izlekel, kar je rabil, je pa dejal: sedaj je dosti cirkusa — in oba aretirali. — Carinik Grünwald iz Celja je bil od carinarnice poštni carini na kolodvoru samo začasno dodeljen, iz urada si je pa prilastil štampljico «otpremljeno — stara roba» in s to je pošiljal saharin v Zagreb. Sedaj hoče celjska carinarnica vse krivdo zvaliti na železniško osobje, menda radi tega, da Grünwald reši, ali pa, da ne bi padla slaba luč na njeno poslovanje. — Aretirana židova v Zagrebu sta označila nekega Meierja na Dunaju kot odposiljatelja, potem so pa neki listi napačno poročali, da je bil neki Meier v tej aferi aretiran v Mariboru.

Morilec Daskalova v Beogradu. Atentator Nikolov je dopotoval v Prago naravnost iz Sofije, pri bolgarskem poslaništvu v Pragi je bilo deponirano zanj nekaj denarja in sedaj se doznava tudi to, da se je na potu zadržal nekaj časa v Beogradu. Opis njegove osebe se popolnoma strinja z onim mladim Bolgarom, ki je posedal po beograjski kavarni «Moskva» ter raznim ljudem pripovedoval, da bodo makedonstvujuči vse zemljoradniške voditelje v emigraciji pobili. Ko je tako govoril, se nihče ni spomnil, da ga prijavi redarstvu. V Beogradu je menda že tako vpeljeno, da so revni ljudje na prvi pogled sumljivi, dočim na kakega gosposkega vladnega atentatorja nihče ne postane pozoren.

Zloraba državne himne in kraljevega imena od strani Orjune preprečeno po novem ukazu. Slovenski orjunci so si izmislili ter prakticirali trik, ki jim je precej časa služil prav dobro in se večkrat tudi obnesel. Ako je pri orjunksih izgedih, pretepih in kravalih navalila na orjunce žandarmerija ali policija, so se ti junaki vzravnavali v na: pozor! in začeli peti državno himno ter vzklikati kralju, narodnemu in državnemu edinstvo. Orožniki in policaji so se tudi morali zravnati in poslušati spoštljivo petje državne himne. Sedaj so se višje žandarmerijske oblasti toliko spametovale, da so izdale žandarmerijskim postajam okrožnico, ki zapoveduje žandarjem izvršitev dolžnosti napram orjuncem, pa če bi ti pri po zakonu prepovedanih izgedih prepevali državno himno, zlorabljali kraljevo ime, ali krulili oni slavošev na svojega zelenega zmaja. Orjunce bodo odslej zapirali tudi med petjem državne himne, da bodo aretacije bolj vesele in slovesne. Dolej pa je bilo tako, da bi bil kak orjuncer lahko mirno klal svojo žrtev, njegovi tovariši bi peli v krogu krog njega državno himno in oborožena sila bi še morala salutirati zločinu. Pri nas prihajajo višje oblasti prav počasi in po dolgih ovinkih do uvidenosti!

Odkod je molzla Orjuna denarno podporo? Demokratje sedaj neprestano kričijo, kako radikali razmetavajo državni denar. Demokratje imajo najmanj vzroka se pritoževati ter škandalizirati nad korupcijo radikalov, ker so bili sami najhujši korupcionisti, dokler so sedeli skupno z radikali pri vladnih jasliah. Po hrvatskem časopisju je že zopet zaplavala ena afera, katero so si privoščili demokrati za dobo vladne koalicije z radikali. Gre namreč za denarno podporo demokratske avantgarde Orjune. Dne 1. julija 1921 je dal trgovinski minister Prometni banki, ki je demokratsko-orjunaška, na posodo 5 milijonov dinarjev in sicer na tri procente. Banka je razpolagala s tem denarjem do junija tega leta, ko je sedanji minister trgovine dr. Kojič zaznal za to lumparijo, dvignil denar iz Prometne banke in ga naložil v Državni hipotekarni banki po 5 procentov. Koliko je bila državna blagajna oškodovana si lahko vsak čitatelj sam izračuna, a koliko je še le zaslužila orjunska banka, ki je imela na razpolago kredit od 5 milijonov po 3 procente, sama pa je posojevala denar po 24 procentov. Take so bile metode demokratov, da so si napolnili svoje strankarske fonde in začeli z organizacijo iz državne blagajne plačanih orjuncem.

Državna dvorazredna trgovska šola v Celju. Razredni (ponavljani) izpiti prično v ponedeljek, dne 10. septembra ob 8. uri. Vpisovanje bo v torek, dne 11. septembra od 9. do 11. ure. Sprejemni izpiti bodo v sredo, dne 12. septembra od 8. ure naprej. V četrtek, dne 13. septembra bo ob 9. uri otvoritvena sv. maša v cerkvi Marijinega Oznanenja, nato v razredih razlaga šol. in disciplinarnega reda ter razglasitev urnika. — Pouk prične v petek, dne 14. septembra.

Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani je priredil v Šoštanju tečaj za moško in damsko prirobo. Ob priliki zaključka tečajev se priredi razstava risarskih izdelkov, ki bo odprta v četrtek, dne 6. t. m. od 10. do pol 2. ure popoldne v prostorih meščanske šole. Na

ogled se vabi splošno občinstvo, ki čišla in upošteva napredek obrtnega šolstva.

Državna gimnazija v Mariboru. Šolsko leto 1923-24 se odpre dne 12. septembra ob 9. uri s službo božjo v Alojzjevi cerkvi. Dne 13. septembra ob 8. uri je redni pouk. — Dne 11. septembra popoldne ob 4. uri je vpisovanje lanskih dijakov v višje razrede in ponavljalcev; ob tej uri se tudi oglašijo učenci I. razreda, ki so v juniju položili izpit za ta razred. Sprejemni izpiti za I. razred tistih učencev, ki se oglašijo za september, bodo istega dne, t. j. dne 11. septembra (v torek) od 10. ure dalje; prinesiti morajo s seboj zadnje šolsko spričevalo in krstni list. — Ponavljalni in dodatni izpiti se vršijo v ponedeljek, dne 10. septembra; zjutraj ob 8. uri morajo biti vsi pripravniki v gimnaziji zbrani. Ako iz nujnih razlogov kateri izmed njih želi biti vprašan že pred tem dnevom, naj to pravočasno prijavi ravnateljstvu.

Oderuh. V bližini Jelačičevega trga v Zagrebu je imel brivec Mokrovič svojo brivnico, v kateri je bril svoje žrtve za največje vnevo in pridnostjo. Temu brivcu se niti sanjalo ni, da bo postal njegov skromni lokal ognjišče velike senzacije. Eden od njegovih obiskovalcev mu je te dni izkazal uslugo in ga je ovadil sodišču. Sodnija je napravila preiskavo in odkrili so čudne brivske številke. Gospod Mokrovič je obril 500 žrtve in procentna višina pošojil se je gibala med 3500 do 5000 po sto. Število menic, na katere je izposojeval ta brivec denar, znaša 300. In sedaj so brivca zagrebskih žepov zaprli in mu naprtili pravdo, ker je svoje obiskovalce bril preveč na gladko.

Redek draguljar. Hrvatsko časopisje javlja, da je v Zagrebu draguljar, ki razglašal po časopisju čudne oglase na različnih straneh listov. Na eni strani je čitati oglas: Kupujem zlato in srebro po najvišjih dnevnih cenah, na drugi strani pa lahko čitamo: Vsi zlati in srebrni predmeti se lahko kupijo pri meni po najnižjih cenah. Ubogi mož res zasluži, da ga postavijo Hrvati kot velikega javnega dobrotnika. Pri vsej dobrotljivosti tega draguljarja pa se je bati, da mu bo njegova praksa usilila v roke beraško palico...

Zveza Zagreba s Splitom. Lička železnica, ki bo spajala Zagreb s Splitom je skoro povsem gotova, razven par desetih kilometrov med Gračacem in Kninom. Cela proga bo oddana prometu čez kakih 10 mesecev. Ta zveza bo silnega pomena za Split, ki bo s tem prenehal biti samo lokalno пристanišče. Zveza s takim industrijskim centrom, kot je Zagreb, bo mu podala čisto drugačno lice. Važnost te železnice se uvidel tudi Beograd, ki se z vso vnevo trudi, da zavleče graditev, ker je ljubosumen na Zagreb.

Beg poštinih uradnikov iz službe v Vojvodini. Od maja tega leta pa do sedaj je v Novem Sadu zapustilo službo na pošti 21 uradnikov ter so si poskušali kruh v privatnih podjetjih. Vzrok so premale plače, od katerih uradniki niso mogli živeti. Vsled pomanjkanja poštinih uradnikov novosaadska pošta komaj posluje. V mestu vlada opravičena bojazen, da še ostali uradniki zapuste službo, kar bi pomenilo popoln zastoj dela na pošti in bi napravilo silno zmešnjavo v vsem javnem življenju.

Koliko dolarjev dospe letno iz Amerike na Hrvatsko? Zagrebski «Morgen» poroča, da živi v Ameriki najmanj 200.000 Hrvatov. Od teh pošlje gotovo vsak na leto v domovino 50 dolarjev. Najmanjša svota dolarjev, ki priroma letno iz Amerike v Jugoslavijo, je 10 milijonov dolarjev.

Vzorno organizirano tatinsko družbo je odkrila policija v Vršču v Banatu. Družba je imela več članov, med njimi trgovca Jovanovića in Radojčiča, ki sta v svoji trgovini prodajala izključno drugim trgovcem ukradeno blago. Družba je obiskovala vsa mesta v Banatu, kjer je izvršila tatvine najraje pri trgovcih, blago pa spravila v Vršac, kjer sta ga kompanjona Jovanović in Radojčič prodala po dnevnih cenah. Vrednost dosedaj ukradenega blaga se ceni na 2 milijona din.

Prenapolnjena ječa. Zaporji v Novem Sadu so tako polni, da morajo jetnike prevažati v ječo v Sremski Mitrovici, da napravijo prostora novodošlim. Največ jetnikov je zaprtih vsled političnih deliktov, zlasti vsled zadnjih bojov med Hanao-Srnao in Orjuno.

Izgubila dar govora. Šivilji Ljubici Šarman je v Zagrebu postalo slabo na ulici, se je zgrudila nezavestna na tla. Rešilno društvo jo je prepeljalo v bolnico, kjer se je zdravnikom po dolgem trudu posrečilo, poklicati jo nazaj k zavesti. Ko se je zbudila, pa ni mogla več govoriti. Pisati je še znala, ter je napisala naslov svojih staršev, da so jih obvestili o nezgodi hčerke. — Zdravniki sedaj stoje pred čudnim pojavom, kakor da je deklica izgubila dar govora.

V Novi Sad sta prepeljana bivša naša avijatika, ruski polkovnik Lojko in kapetan Kotas, ki sta hotela v našem eroplanu pobegniti v Rusijo. Toda svojega cilja nista dosegla, ker sta morala vsled defekta na letalu spustiti na tla na rumunskem teritoriju, tik ruske meje. Ko sta hotela mejo prekoračiti, so ju prijeli rumunske straže. Rumunija ju je izročila naši državi, in prišla bosta pred vojno sodišče. Letalo, ki sta ga pustila v Rumuniji, so odpremili naši piloti nazaj v Novi Sad.

Iz Maribora.

O stavki v mariborski železniški delavnici se marsikaj piše in ugiblje, pravega vzroka se pa ne najde in vodstvo se na vso moč trudi, da ga prikrije ter je prav veselo, če se javnosti hoté ali nehoté razglašajo samo postranske stvari celega spora. Spor je nastal edino vsled tega, ker se je skušala sestradano delavstvo še razdvojiti in zapeljati v medsebojno mrznjo. To se je poskusilo s čezurnim delom. Prej so tako delo

opravljali po potrebi celi posamezni oddelki, zadnjič so pa iz enega oddelka začeli klicati posamezne delavce ter jim nalagati čezurno delo. Delavci so rekli: vsi iz oddelka ali pa nobeden, kar se v tem oddelku ni posrečilo, to so dosegli v drugem in delavci drugih oddelkov so bili tako prisiljeni, da so tudi ta oddelek ponudili o sklepu, ki se povsod drugod solidarno izvaja. Vodstvo je na to posamezne delavce klicalo v pisarno ter začelo z njimi sestavljati protokole, da bi se lahko komu naprtila odgovornost. Povedati je tudi treba, da delavnica nima zaupnikov. Prejšnji so odložili svoje mandate, novih zaupniških volitev pa vodstvo ni razpisalo in tako je treba še posebno obsojati vsak poskus netivne razdora in pa to, da se iz složne mase posamezne lovi kot odgovorne. Delavstvo je najprej samo zahtevalo, da se s tem in s protokoli preneha, ter da se čezurno delo zopet tako vrši, kot poprej. Vse druge točke, odnosno zahteve so se pa potem sprožile, ker so se začeli razgovori med vodstvom in delavci.

Stavka v tkalnici Doctor in drug je danes izbruhnila. Delavci zahtevajo 8 urni delavnik in 30 odstotno povišanje plač. Stavko vodi Jugoslovanska strokovna zveza, pogajanja se nadaljujejo popoldne ob štirih, zvečer je pa ob šestih zborovanje v Lekarniški ulici.

Resnicoljubnost pa tak! Nobena stranka ni doslej tolikanj lagala po svojih glasilih kot policajdemokratje. A kljub lastni laži ter prevari pa vedno očitajo drugim listom laž. Med temi policajdemokratskimi neresnicoljubi je tudi «Tabor». Naši javnosti je še menda v spominu, kako je obdolžil «Tabor» na zločinsko podel način, da je major Grebenc odrezal za časa okupacije Srbije od stran bivše Avstro-Ogrske Srbu Laziču jezik. Sedaj se je izkazalo, da je Srb Lazič povsem zdrav ter nepoškodovan in je bil pred kakimi tremi meseci obsojen v Beogradu na zelo občutno kazen. Major Grebenc je seve «Tabor» tožil in ono policajdemokratsko gospodo, ki se je celo drznila svoje izmišljene trditve podpisati imenom. Pravda se je vlekla mesce in mesce, ker je bilo treba zaslišati razne priče v Srbiji in g. Lazič je bil med tem obsojen. Za Lazičem bi bil prišel na vrsto tudi «Tabor» ter njegovi pomagači. Policajdemokratski resnicoljubi pa so se z bali roke pravice in v petkovih številki je prinesel «Tabor» dve podpisani izjavi. V teh izjavah preključujejo: «Taborov» odgovorni urednik Ozim, trgovski nastavljenec Črnetič in veletrgovec-orjunaš Lenart vse nekdanje objavljene zločinske obdolžitve napram majorju Grebencu. Da bo javnost vedela, kakih podlosti so zmožni policajdemokratje, objavljamo obe «Taborovi» izjavi: Izjava. Mistificiran vsled notice v listu «Balkan», sem leta 1921 v «Taboru» priobčil zoper g. Milana Grebena, pešadijskega majorja, notico z žaljivo vsebino, ki jo pa po razkritju te mistifikacije lojalno preključujem. V Mariboru, dne 30. avgusta 1923. Rado Lenart. — Izjava. Podpisana sva priobčila v listu «Tabor» dne 16. novembra in dne 15. decembra 1921 med mariborskimi novicami notice, s katerimi sva dolžila g. pešadijskega majorja Milana Grebena, da je kot okupacijski avstrijski častnik za časa svetovne vojne postopal s srbskim prebivalstvom bestijalno, da je uničil nekemu Srbu Laziču jezik, osumila sva ga javno v listu tatvine v škodo italijanskega poslaništva, nadalje sva mu očitala, da v Mariboru trži s stanovanji. Gospod major je vložil vsled teh očitkov proti nama tožbo. Ker sva se v teku preiskave prepričala, da sva nasledla zlobni mistifikaciji, preključujemo lojalno vse trditve v noticah dne 16. novembra in dne 15. decembra 1921 priobčene v «Taboru» kot neresnične ter obenem obžalujemo, da sva delala g. majorju krivico. Maribor, dne 18. avgusta 1923. Rudolf Ozim, odgovorni urednik «Tabor», Črnetič Slavko. — Tako krade čast policajdemokratsko časopisje čisto nedolžnim ljudem na zločinski način. G. Reismanu priporočamo, da bi obe izjavi iz «Tabora» poslal tudi «Jutru». G. dr. Reisman ima namreč silno veselje, ako zamore na dolgo in široko poročati o kakih malenkostno-krivičnih obsodni kakega klerikalca. «Tabor» bo imel z zgoraj citiranima izjavama za nekaj časa dovolj iz poglavja o demokratski zločinski neresnicoljubnosti.

Čuden spomin. Ob priliki kraljevega obiska mariborske razstave so stali pri vhodu in izhodu mariborski Sokoli v krojih. Mem temi sokolaši je bil tudi slaboznani orjunc Viki Hren. Ker se je povsod tiščal v ospredje, mu je princ Arzen, ki je bil v kraljevem spremstvu, stopil na nogo. To srečanje s princem nogo je Vikija tako vradostilo, da je tekel domov, sezul čevlji in sedaj ga hrani Hrenova rodbina skrbno zaprtega v omari kot trajen spomin na nezabni dogodek, da je princ stopil na nogo njenemu članu Vikiju. Kdo naj razume spomine sokolaških orjunc.

Ne pozabite naših dijakov v Mariboru, ki si radi draginje ne bodo mogli plačati večerje. Večerjo jim bo oskrbela «Dijaška večerja». Prosimo pa prijatelje dijakov, da prispevajo, kakor lani za Dijaško večerjo denar ali živila. Nabrani darovi se pošiljajo na naslov: Dijaška večerja v Mariboru, Cirilova tiskarna. Dr. Jerovšek, t. č. predsednik.

Kupujte za šole in sicer za ljudske, meščanske in srednje šole vse knjige in vse šolske potrebščine v prodajalni Cirilove tiskarne, kjer boste ceno in dobro postreženi. Ta trgovina se vsakomur najtopleje priporoča.

Glasbena Matica. Vzporedno z drugimi učnimi zavodi začne tudi pevski zbor Glasbene Matice svoje delo. Merodajni činitelji so pripravili toliko dela, da se ga je treba takoj lotiti. Zato imamo prvi sestanek in vajo v sredo zvečer to je dne 5. septembra ob 20. uri v društveni sobi. Vabimo vse pevce in pevke, vse dosedanje in nove, da se tega sestanka gotovo in točno udeležijo, ker se imajo izvršiti razni ukrepi in odločitve. Pevski zbor Glasbene Matice more računati le na resne delavce, ki

se zavedajo vzvišenega namena kulturnega društva. In takih delavcev in delavk je med nami dovolj. Zato pridite v čim večjem številu. Odbor.

Prosvetni kartel v Mariboru ima danes zvečer ob pol sedmih v prostorih Lekarniške ulice 6 važno sejo. Zastopniki organizacij naj pridejo točno in zanesljivo.

Članstvo in naraščaj Ljudskega odra naj se zanesljivo udeleži sezonske skupščine, ki se vrši danes ob 8. uri zvečer v Lekarniški ulici.

Poslovilni večer ustanovitelja in dosedanjega vodje mariborskega Ljudskega odra g. Jan. Persuha se vrši na praznik v soboto dne 8. septembra ob 8. uri zvečer v dvorani v Lekarniški ulici 6. Na sporedu: petje zbora, solopetje, deklamacije, nastop dece, uprizoritev več prizorov iz raznih dramskih del, godba itd. — Vstopnice za ta večer se dobe v pisarni Ljudskega odra v Lekarniški ulici.

Krščanska ženska zveza v Mariboru priredi prihodnjo nedeljo, dne 9. t. m. v gostilniških prostorih in vrtu gospoda Birtiča v Melju «Pri mestni klavnic» veliko vrtno veselico z zanimivim sporedom. Pri prireditvi sodeluje tudi godba Katoliške omladine v Mariboru. — Ker se bo ves čisti dobiček porabil v podporo revnih članic, se vabi vse k udeležbi.

Orliški krožek v Mariboru ima zopet svojo redno telovadbo prihodnji teden v ponedeljek, sredo in četrtek od pol 7. do 8. ure zvečer. Članice se naj telovadbe sigurno udeležijo ter povabijo tudi druge, ker se prične z novimi vajami.

Smrtna kosa. Umrl je dne 31. avgusta g. Josip Hrašovec v Mlinski ulici št. 37, star 83 let. Pogreb je bil včeraj. N. v m. p.!

Tečaji za strojepisje in stenografijo. Na zasebnem učilišču Legat v Mariboru začnejo novi tečaji za strojepisje in stenografijo dne 1. oktobra in trajajo 4 mesece. Vpisovanja in pojasnila v trgovini s pisalnimi stroji Legat, Maribor, Slovenska ulica 7, telefon 100.

Društvo stanovanjskih najemnikov v Mariboru opozarja gg. odbornike društva, da se sigurno udeležijo odborove seje v ponedeljek, dne 3. septembra, ob pol 7. uri zvečer.

Priporočamo najcenejšo manufakturno trgovino M. Feldin, Maribor, Grajski trg 1. — Več v oglasu.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy. Prevedel Paulus.

44

«Povedem vas v sosedno sobo, hladna je, počili si boste! Poskrbel vam bom okrepčil — Ste bolni gospa?»

«Le strašno sem utrujena», je odgovorila medlo in mu podala roko.

Peljal jo je v dvorano poleg plesišča. Prijetno hladna je bila in polna osvežujočega zelenja.

Zdrknila je na stol. To dolgo čakanje je bilo neznosno. Zakaj jej ni prišel Chauvelin povedat, kaj je videl?

Kabinetni minister se je trudil na vse načine, da bi jo poživil. Komaj da ga je poslušala, kaj pravi.

Hipoma ga je vznemirila z nepričakovanim vprašanjem.

«Dragi lord, ali ste videli, kdo je bil v obednici tikrat poleg gospoda Percyja —?»

«Edino pooblaščen poverjenik francoske vlade, gospod Chauvelin. Tudi on je trdno spal na svojem divanu v drugem kotu. — Zakaj me vprašate, gospa?»

«Ne vem —. Jaz —. Ali ste si zapomnili čas, kedaj je to bilo —?»

«Kakih pet ali deset minut po eni je bilo. — Čudim se, da milostljiva poprašujete za tem!» je pridejal. Zdelo se mu je, da je njegova spremljevalka zelo razmišljena in da niti ne posluša njegovih duhovitih besed.

In zares je bila zelo razburjena. Pa njene misli niso bile daleč v stran. Komaj nadstropje nižje, v isti hiši, v obednici, kjer je čakal Chauvelin.

Ali je zgrešil svoj namen?

Za trenutek jo je navdajalo upanje, da je Andrej posvaril «Dušico» in da Chauvelinova past ni ujela zaželjenega ptiča. Pa kmalu se je to upanje umaknilo strahu. Če je zgrešil — kaj bo z Armandom —?

Gospod kabinetni minister je umolknil. Ni se mu ljubilo več govoriti, ko je opazil, da ga lepa dama vobče ne posluša. Iskal je priliko, da bi se kakorkoli izmuznil. Kajti sedeti poleg dame, četudi je lepa, ki pa se ne zmeni za vaš trud, katerega imate z njo, da bi jo zabavali — to ni razveseljivo, tudi za kabinetnega ministra ne.

«Ali naj grem in pogledam, če je kočija že pripravljena?» se je ponudil končno zelo vabljivo.

«Ah — hvala vam, hvala vam! Če bi bili tako zelo prijazni —. Bojim se, da sem zelo dolgočasna —. Pa res sem utrujena —. Morebiti bi bilo bolje, da ostanim sama —.

Rada bi se ga bila iznebila. Upala je, da stari lisjak Chauvelin leži kje na preži —.

Pa kabinetni minister je šel, Chauvelina pa ni bilo od nikoder.

Oh, kaj se je zgodilo? Tresla se je za Armanda, smrtni strah jo je obhajal, da je Chauvelinu spodletelo, — da ga je navihana «Dušica» ukanila —. In vedela je, da od Chauvelina zaman pričakuje usmiljenja —.

Postavil jo je pred svoj kruti ali — ali, hudoben je bil, rekel bo, da ga je varala in v svoji neizprosni maščevalnosti bo zahteval Armandovo kri —.

Pa ni ga varala, — storila je, kar je mogla, do skrajnosti je šla iz ljubezni do Armanda. Ne ne, kar misliti si ni mogla, da bi mu bilo izpodletelo —.

Ni mogla več pri miru sedeti, vstala bo, šla bo, da takoj zve, in če bilo tudi najhujše —. Čudila se je, da še ni prišel Chauvelin in izlil nad njo svoje jeze.

Prišel pa je sam lord Grenville in ji povedal, da je kočija pripravljena in da Percy čaka nanjo z vajeti v rokah.

Margareta se je poslovila od gostoljubnega lorda, po dvoranah so jo pozdravljali njeni številni prijatelji in znanci in klicali veseli «Na svidenje!», neizogibni kabinetni minister jo je pospremil do stopnic, spodaj pri palačinih vratih so nepotrpežljivo topotali Percyjevi čistokrvni konji.

In na stopnicah, prav v trenutku, ko se je poslovila od svojih spremljevalcev, se je pojavil lisičji Chauvelin. Počasi je stopal in si mel suhe, dolge roke.

Zagoneten izraz je ležal na njegovem licu, vesel, pa obenem skrajno začuden —. In ko sta se njuna pogleda srečala, se je zlobna hudomušnost zableščala v njegovih malih očeh.

«Chauvelin», je dejala, ko se je ustavil in se globoko poklonil, «voz me čaka pred hišo. Ali smem prositi za vašo roko —?»

Vljudno in dvorljivo kakor vsikdar ji je ponudil roko in jo spremljal po stopnicah. Gneča je bila velika, gostje so se poslavljali, eni so odhajali, drugi so sloneli ob pregraji ter gledal odhajajoče odlične osebnosti, pozdravi in klici so vršali po zraku.

«Chauvelin», mu je rekla z obupnim glasom, «povejte, kaj se je zgodilo?»

«Kaj bi se naj bilo zgodilo?» je vprašal s ponarejenim začudenjem. «Kje? Kdaj?»

«Mučite me, Chauvelin! Pomagala sem vam nočoj, — pravico imam, da zvem vse —. Kaj se je zgodilo v obednici ob enih?»

Šepetaje je govorila. Upala je, da se v splošnem drenjanju in vrvenju nihče posebno ne bo zmenil za njo in za njene pogovore s francoskim odposlancem.

(Dalje prihodnjič).

Slej ali prej bo prišla vsaka gospodinja do prepričanja, da ji najbolj kaže kupovati «Pekatete», ker so ne le najboljše, ampak se zelo nakuhajo in se jih manj potrebuje od drugih.

Hočeš, nočeš, moraš, uvideti, da so «Pekatete» cenejše od drugih testenin, ker se zelo nakuhajo in se jih manj potrebuje.

Dobro stanovanje s hrano se dobi v Marijini ulici števil. 10 III. nadstropje, vrata 8. 529

Dijak se sprejme na stanovanje in hrano. Naslov v upravnistvu. 526

Tri dijake sprejme na stanovanje in hrano. Gospejna ulica števil. 2. 528

Za dijake so znižane cene za nove ure, kakor tudi za popravila ur. Se priporoča Lovro Stojec, urar, Maribor, Jurčičeva ulica 8. 525 2—1

Vinograd v najbližji okolici Maribora in najlepši legi, proti gotovini na prodaj. — Gosposka biša s tremi sobami, kuhinjo, stiskalnico, kletjo, verando, vrtom in vinograjsko hišo. Velikost 6 oralov od tega 2 orala vinograda in 3 in pol orala sadonosnika. Jentl, Kamnica.

Ekonom, s prvorazrednimi spričevali, z večletno prakso v vodstvu gospodarstva vseh panog išče službe. Naslov v upravnistvu. 530

NOVA TRGOVINA!

NOVA TRGOVINA!

Uljudno naznanjam cenj. občinstvu, da sem otvoril s 1. septembrom v lastni hiši Orožnova ulica 1 v Mariboru, nasproti občinske hranilnice

trgovino s specerijskim in kolonijalnim blagom.

Imel bom vedno v zalogi najfinejše žgano in surovo kavo, vse vrste riža, olje, sladkor, čokolado, najfinejšo moko, čaj, kakao, sveče, slivovko, rum, razna čistila in vse drugo špecerijsko blago.

Jamčim za dobro blago in nizke cene. Zagotavljam vedno najsolidnejšo postrežbo se priporočam z odličnim spoštovanjem

A. MORAN.

DOBRO BLAGO!

NIZKE CENE!

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica števil. 6, r. z. z. o. z.

obrestuje od 1. avgusta 1923 navadne hranilne vloge, katere se zamore vsak čas dvigniti,

po 6%

in stalnejše vloge po dogovoru.

Veliko si prihranite,

Ako kupujete vse potrebščine za moške in ženske obleke kakor tudi razno platno, šifone, izgotovljene srajce, hlače, predpasnike, posteljne odeje, koce, svilene rute, šerpe, kravate, nogavice itd. edino le v priznani najcenejši

manufakturni trgovini

M. FELDIN

Grajski trg 1 **MARIBOR** Veštrinska ul.

Državni nameščenci, krojači, šivilje, znaten popust!

Solidna postrežba. 521 2—1

Skladbe!

Skladbe!

Cerkvenim zborom!

Izšla so nova dela skladatelja Karlo Adamiča:

1. «Bogu v višavah slava!» 12 mašnih pesmi za mešani zbor, part. 30 din., glasovi po 6 din.
2. «6 evharističnih pesmi», 15 din., tudi za mešani zbor.
3. «Staroslovenska maša» za mešani zbor 25 din., glasovi à 5 din.
4. «Lavretanske litanije v čast Svetogorski M. B.», mešani zbor, 8 din., pojejo se lahko samo na koru po primorskem načinu.
5. «Staroslovenska maša» za moški zbor, že razprodana, samo še par izvodov, cena 25 din.

Skladbe po večini zelo lahke!

Denar se naprej pošlje ter priloži za poštino ali pa s povzetjem, na naslov:

KARLO ADAMIČ, p. KOPRIVNICA, Hrvatsko.

Gg. organistom dam 25% popusta, tako da Mašne stanejo: 22 din. 50 para, Evharistične 11 din. 25 para, Staroslovenska maša 18 din. 75 para, Litanije 6 din. — Zaloga omejena, naročite precej! 527 3—1

TOVARNA KANDITOV

FR. ROZMAN

MARIBOR, — ALEKSANDROVA CESTA 57

priporoča

vse vrste kanditov (bonbone) po najnižjih brezkonkurenčnih tovarniških cenah!

Zahtevajte cenike!

Telefon 436.

503

Telefon 436

Oglasi v „Straži“ imajo najboljši uspeh!

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!

Starine vseh vrst

kakor medenino, baker, svinec, železo, litino, cinkove odpadke, kosti, krojaške odpadke i. t. d. kupuje po najvišjih dnevnih cenah

Jakob Zagode, Maribor, Tržaška cesta 5.

Novosortirano zalogo obuval lastnega izdelka

priporoča

Prodajalna „Združenih čevljarских mojstrov v Mariboru in okolici“ r. z. z. o. z.

Vhod: Klub-Bar Velike kavarne.

Nizke cene

Važno za vsacega!

Važno za vsacega!

Vseh vrst novo došlo angleško in češko sukno, kakor tudi drugo zimsko manufakturno blago, kupi vsak najbolje in najceneje pri tvrdki

MASTEK & KARNIČNIK, MARIBOR, GLAVNI TRG 16

Bogata izbira!

Cene nizke!